

Social Work & Education

© SW&E, 2018

Valentyna Berezan,
*Ph.D., Associate professor,
Department of Special Education
and Social Work,
Poltava V. G. Korolenko National
Pedagogical University
Poltava, Ukraine
vkowrizhka17@gmail.com*

Валентина Березан,
*кандидат педагогічних наук,
доцент,
кафедра спеціальної освіти і
соціальної роботи,
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

УДК 37.013.42–051,,711/712”

DOI:10.25128/2520-6230.18.1.5

Article history:

Received: February 16, 2018

1st Revision: March 24, 2018

Accepted: March 30, 2018

Berezan, V. (2018). Зародження і становлення соціономічних професій у міжнародному освітньому просторі, *Social Work and Education*, Vol. 5, No. 1., pp. 47-56.

ЗАРОДЖЕННЯ І СТАНОВЛЕННЯ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ОСВІТЬОМУ ПРОСТОРИ

АНОТАЦІЯ. Професійна діяльність, спрямована на вирішення соціальних проблем різних соціальних суб'єктів (людей різного віку, різних соціальних груп, уразливих категорій населення тощо) не втрачає своєї актуальності в українському суспільстві. На сьогодні проглядається дефіцит у висококваліфікованих фахівців соціальної сфери, які б могли професійно здійснювати соціальну та соціально-педагогічну діяльність. Це пояснюється тим, що професійна підготовка фахівців соціономічних спеціальностей (соціального педагога і соціального працівника) у нашій країні має досить коротку історію, а деякі напрями діяльності проглядаються недостатньо чітко.

Метою дослідження є теоретичний та емпіричний аналіз причин зародження професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів у зарубіжних країнах та їх сучасного розвитку.

Розкрито різні підходи до трактування дефініції «соціономічні професії» і пояснює, чому саме професії соціального працівника і соціального педагога вона відносить до соціономічних. Методологія дослідження ґрунтується на засадах компетентнісного підходу до концепції професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів, розкриття функціональних взаємозв'язків «соціум і особистість», «соціум і професіонал», «соціум і цивілізація».

Стаття називає причини появи професії у сфері соціальної роботи і соціальної освіти (соціальної педагогіки), висвітлює події і дати, з якими зарубіжні і вітчизняні науковці пов'язують зародження і появу нових професій «соціальний працівник» і «соціальний педагог». Автор показує, чому на сьогодні існує плутанина навіть на рівні поняття «соціальна робота», «соціальна освіта», «соціальна педагогіка», наводить приклади позначення соціономічних професій у країнах Європи.

Ключові слова: соціономічні професії, історія професійної підготовки соціального працівника і соціального педагога, зарубіжний досвід підготовки.

Вступ

Високий потенціал і сформовані традиції соціальної роботи виявилися одним з чинників, які стабілізують соціально-політичну обстановку у США і країнах Західної Європи, що обґрунтовується провідними зарубіжними вченими (А. Браун, Л. Донеллі, М. Пейн, Т. Рассел, О. Стівенсон, Ф. Парслоу, Ш. Шпіра). У цілому у західноєвропейських країнах соціальна робота формувалася під сильним впливом способу мислення, ціннісних установок і світогляду, народжених у надрах двох англomовних країн Великобританії і США.

Професійна діяльність, спрямована на вирішення соціальних проблем різних соціальних суб'єктів (людей різного віку, різних соціальних груп, уразливих категорій населення тощо), не втрачає своєї актуальності і в українському суспільстві. На сьогодні проглядається дефіцит у висококваліфікованих фахівцях соціальної сфери, які б могли професійно здійснювати соціальну та соціально-педагогічну діяльність. Це пояснюється тим, що професійна підготовка фахівців соціономічних спеціальностей (соціального педагога і соціального працівника) у нашій країні має досить коротку історію (Kalaaur, S., 2016), а деякі напрями діяльності проглядаються недостатньо чітко. Довгий час ведуться дискусії з приводу спільних і відмінних рис у професіях соціального педагога і соціального працівника. На наш погляд, ця проблема стала ще більш актуальною і заплутаною після Постанови Кабінету Міністрів України № 266 від 29 квітня 2015 р. «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», у якій напрям підготовки і спеціальність «Соціальна педагогіка» поглинається спеціальністю 231 Соціальна робота і відноситься до непедагогічної галузі 23 Соціальна робота, і з 2016–2017 навчального року відбувся набір студентів в українські виші за новим переліком спеціальностей. Уся ця ситуація ускладнюється ще й тим, що професійна підготовка фахівців соціальної сфери розпочалася у нашій країні тільки у 1991–1993 роках в окремих вищих навчальних закладах. Цей факт підтверджує, що значні труднощі, що виникають у сфері підготовки студентів соціономічних спеціальностей (майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників), зумовлені невеликим досвідом, як практичним так і науково-теоретичним (25–27 років порівняно з майже 100-річним досвідом підготовки професійних кадрів для соціальної роботи і соціальної педагогіки за рубежом).

Тому **метою і завданням** нашого дослідження є теоретичний та емпіричний аналіз причин зародження професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів у зарубіжних країнах та їх сучасного розвитку. Це допоможе нам зрозуміти ті проблеми, які відбуваються сьогодні в освіті та усвідомлено, а не директивним шляхом, інтегруватися в європейський освітній простір.

Методологія дослідження ґрунтується на засадах компетентнісного підходу до концепції професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів, розкриття функціональних взаємозв'язків «соціум і особистість», «соціум і професіонал», «соціум і цивілізація». Науковий пошук здійснено на основі принципів взаємодії, взаємовпливів та єдності зарубіжного, національного і загальнолюдського, трактування сучасної освіти як полікультурного середовища і відкритої системи, що складається з унікальних і неповторних національних досягнень.

Для досягнення мети використано комплекс теоретичних (аналіз, синтез,

порівняння, узагальнення) та емпіричних (вивчення нормативної та навчальної документації) методів педагогічного дослідження. Пошук інформації здійснювався на веб-сайтах провідних зарубіжних університетів та інших зарубіжних сайтах, присвячених історії становлення професій соціального працівника і соціального педагога, історії розвитку соціальної роботи, соціальної освіти, соціальної педагогіки.

Основна частина

Динамічні зміни у суспільстві завжди зумовлюють виникнення нових різновидів професійної діяльності, які спрямовуються на вирішення проблем певних життєвих сфер людини. Це так звана група «соціономічних професій», які передбачають постійну роботу з людьми та безпосереднє спілкування у процесі професійної діяльності. Тому традиційно професійна ідентифікація соціономічних професій ототожнюється з типом професій «людина – людина» за класифікацією Є. Клімова (Климов Е., 2004), в основі якої – предмет професійної діяльності. Але на наш погляд, такий підхід дуже узагальнений і свідчить про нечітку диференціацію спеціальностей. Тому вважаємо за необхідне виокремлення групи соціономічних професій, взявши за основу поняття «соціономія».

Аналіз наукових, науково-довідникових джерел показав, що на сьогодні немає чітко сформульованого поняття «соціономія», оскільки його трактування не міститься у словниках, довідниках, енциклопедіях (Бусел В., 2001; Мельничук О., 1974; Пустовіт Л., 2000; Давыдов Ю., 1990; Елсуков А., Шульга К., 1991; Осипов Г., 1991; Городяненко В., 2008).

Зарубіжні та вітчизняні науковці демонструють різні погляди на вищевказану дефініцію: трактують як науку про соціальні закони, що лежать в основі соціального розвитку (Mogeno J. L., 1951); ототожнюють із соціальною роботою як комплексною триединою наукою, що об'єднує теоретичні основи соціальних закономірностей, форму суспільної діяльності та соціальну практику (Курбатов В., 1999); аналізують у світлі соціально-економічних знань (Бугрова И., 1994); визначають як дотримання встановлених законів, правил, системи поглядів у суспільстві (Буркова Л., 2010) тощо.

Окреслені підходи засвідчують домінуючу роль понять «соціум» та «суспільство» в обґрунтуванні соціономії. Таким чином, для соціономічних професій актуальним є ефективний вплив на соціальні стосунки та соціальні процеси на різних рівнях соціальної взаємодії («людина – людина», «людина – соціальна група», «людина – суспільство»). Така соціальна взаємодія характерна для двох професій – соціального працівника і соціального педагога. Тому власне соціономічними професіями ми вважаємо саме ці дві.

Як відомо, професії утворюють собою такі види занять, які орієнтовані на потреби певних прошарків населення і призначені для вирішення важливих соціальних проблем, спираючись при цьому на комплекс набутих спеціалізованих знань. Як професія соціальна робота у різних джерелах зазвичай датується кінцем ХІХ – початком ХХ століття. Це пов'язано з тим, що «професіоналізацію» соціальної сфери дехто пов'язує з виникненням спеціальної підготовки соціальних працівників, інші – з появою фахових асоціацій, треті – з розвитком наукових підходів у соціальній роботі та визначенням її фахових меж, інші – з появою державної системи соціального забезпечення. Крім цього ці процеси в різних країнах

мають свою історію і свій розвиток.

Основними причинами появи професії у сфері соціальної роботи на думку дослідників були: розпад єдиного співтовариства, пов'язаного загальними принципами і нормами співіснування; урбанізація та індустріалізація; збільшення соціальних зв'язків і взаємовідносин між людьми (Кубицький С., 2015, с. 19). Тому зарубіжні дослідники пов'язують історію освіти у галузі соціальної роботи з ранніми благодійними організаціями, які вплинули на її розвиток і почали готувати соціальних працівників як професіоналів. Найперші такі організації пов'язані з ім'ям Арнольда Тойнбі (1852–1881), який запропонував схеми «розширення університету», форми додаткового навчання, за допомогою яких студенти, що працювали з найбільш бідними спільнотами, застосовували і «розширювали» свої навчальні матеріали за допомогою добровільної роботи. Таким чином, на його думку, студенти стали б більш обізнані про повсякденні умови життя, і ця близькість з суворою реальністю соціальної нерівності загострила б їхнє почуття соціальної відповідальності і знищила класовий поділ. Пізніше ця ідея була названа «Практичний соціалізм» (1888) ідеологічним союзником Тойнбі, англійським священиком Самуелем Барнеттом. Модель отримала підтримку у коледжах Оксфорда і Кембріджа, звідки вже поширилася за межі Великобританії й отримала міжнародне визнання. Після смерті Тойнбі його послідовник Барнетт продовжив просувати його концепцію розширення університету шляхом створення університетських поселень. Таким чином, студенти не тільки працювали над покращенням умов життя бідних, а й могли жити серед них не менше року. Мета полягала в укріпленні зв'язку між науковцями і жителями міських нетрів, забезпеченні гарних результатів у плані соціального покращення та взаємному навчанні. У 1884 році Тойнбі-хол відкрився у Східному Лондоні. Студенти, які жили тут, сприяли місцевому життю, вивчали життя своїх сусідів (робочий клас); організовували різноманітні заходи, які сприяли неформальній освіті і соціальній солідарності; працювали над покращенням системи пільг для бідних, покращенням прав на пенсію та покращенням умов життя (Steyaert J., 2013). Іншими словами можна сказати, що Тойнбі-хол став надихаючим прикладом розвитку спільноти прихильників соціальної роботи у Європі та США (Steyaert J., 2013). Так, наприклад, Тойнбі-хол надихнув Джейн Аддамс (після його відвідування у 1888 році) експортувати цю ідею в Північну Америку та заснувати Хал-Хауз у Чикаго. Також були засновані Лондонська благодійна організація, Жіноче університетське поселення та Національний союз жінок-робочих. Крім цього, Октавія Хілл заснувала одну з перших програм навчання у сфері соціальної роботи, у якій підкреслювалися принципи допомоги бідним клієнтам. Пізніше, у 1890 році, програма була розширена до однолітньої програми курсів і контрольованої практики. А далі програма поширилася у віддалених районах і провінціях та, в кінцевому результаті, перетворилася на дворічні програми навчання в Лондонській школі соціології (Williams L. D., Blenda C., Agha E. A., 2014).

У своїх навчальних посібниках автори Р. В. Корнюшина і С. О. Кубицький (Корнюшина Р., 2004, с. 10; Кубицький С., 2015, с. 20) називають більш ранню дату, 1874 рік, коли в Американській Асоціації соціальних наук (1865) відбувся розкол і практичні працівники вийшли із Асоціації та організували своє власне об'єднання «Національну конференцію благодійності і вдосконалення», посилаючись на працю американського соціолога С. Е. Зімбаліста «Основні питання і напрями в

дослідженнях соціального добробуту» (1977), підкреслюючи його слова про те, що саме з цього часу почала розвиватися організована соціальна робота. З цим можна посперечатися, оскільки організована не є синонімом професійна. Але така точка зору теж має право на існування.

У 2008 році Бірмінгемський університет святкував 100-річчя навчання та дослідження у галузі соціальної роботи. У своїй історичній довідці Енн Девіс підкреслила, що університет був першим у цій сфері і підготував на сьогодні більше 400 кваліфікованих працівників, магістрів та науковців, і продовжує робити важливий внесок у професійну та академічну майстерність на місцевому, національному та міжнародному рівнях навчання і дослідження у галузі соціальної роботи (Davis A., 2008, с. 2).

Американський дослідник Філіс Дей поєднує початок професіоналізації соціальної роботи зі створенням у 1913 році спеціального бюро із соціальної роботи в рамках Міжуніверситетського бюро професій (Day P. J., 2003, с. 261). Український фахівець Ганна Попович стверджує, що визнання соціальної роботи як самостійної професії відбулося в США 1915 року (Попович Г., 2000, с. 69). Британський вчений Теодор Шанин стверджує, що поняття «соціальний працівник» стали вживати наприкінці XIX – початку XX століття. Але як самостійна професія та академічна дисципліна соціальна робота цілком затвердила себе лише після другої світової війни (Шанин Т., 1997, с. 20–21).

З появою професії «соціальний педагог» усе набагато складніше. Спочатку сформувалася соціальна педагогіка як галузь гуманітарного знання на межі XIX–XX ст. Переважна більшість науковців пов'язують її становлення з ім'ям німецького філософа Пауля Наторпа і його книгою «Соціальна педагогіка. Теорія виховання волі на основі спільності» (1899). Трансформаційні процеси кінця XIX ст., пов'язані з індустріалізацією країн Європи та урбанізацією їх населення, призвели до розвалу морально-етичних традицій патріархальної сім'ї та активізації негативних соціально-етичних тенденцій у житті людей. Церква, яка до цього грала роль традиційного вихователя, втратила керівні позиції у вихованні особистості, оскільки була відокремлена від держави. Утворюється найбільш незахищена та вразлива група населення того часу – діти і молодь, яка стає основним об'єктом соціально-педагогічної діяльності. Однією із дат заснування і розвитку професійної соціально-педагогічної роботи можна назвати 1909 рік, коли було засновано окремий напрям соціальної роботи – спеціалізоване соціальне навчання (Франція), контролюючим органом якого стало Міністерство народної освіти Франції. Таке навчання мало на меті академічну підготовку майбутніх фахівців соціальної роботи та подальший науковий супровід соціально-педагогічної діяльності країни. На цей крок і розвиток соціально-педагогічної роботи вплинула книга американки Мері Річмод «Соціальні діагнози», яка вказувала на необхідність доповнити суто соціальну допомогу виховним впливом, розвинути методіку групової праці і виховання для самопомогі та ефективної соціалізації особистості (Капська А., 2003, с. 59).

Наступна подія, яка вплинула на розвиток соціально-педагогічної діяльності, на наш погляд, було створення Міжнародної асоціації соціальних педагогів (Association International des Educateurs de Jeunes Inadapté (AIEJI)) у 1951 році. Після кількох зустрічей між представниками різних європейських країн після Другої світової війни була заснована АІЕІІ як колективна міжнародна відповідь на проблему, яка охопила всю Європу – велика кількість дітей і молоді, бездомних, що

залишилися без піклування або без батьків. Сьогодні це міжнародна організація, яка сприяє створенню національних асоціацій соціальних педагогів в європейських країнах, сприяє контактам і обміну у навчанні фахівців з різних країн, сприяє розвитку и використанню знань за допомогою досліджень, публікацій, обміну документацією у сфері соціальної освіти, співпрацює з ООН та її спеціалізованими установами, міжнародними, національними та іншими організаціями. Кожен 4 роки АІЕЛ проводить міжнародний конгрес для усіх своїх членів, учених, практиків та ін. (АІЕЛ, 2017). А саме поняття «соціальний педагог» – фахівець, який працює у сфері соціальної роботи і виховної діяльності, з'явилося в обігу лише після створення вищих спеціальних шкіл соціальної педагогіки у 1966–1967 н.р. (Німеччина) (Пальчевський С., 2005, с. 260).

З цього часу кожна країна йшла своїм шляхом у розвитку професій соціального працівника і соціального педагога. Директива 2005/36/ЄС (Директива Європейського парламенту (ЄП) і Ради Європейського Союзу 2005/36/ЄС від 7.09.2005 р. «Про визнання професійних кваліфікацій»), яка була остаточно модифікована на початку 2012 року, та Рекомендація ЄП і Ради 2008/С 111/01 від 23.04.2008 р. «Про встановлення Європейської кваліфікаційної структури для можливості отримати освіту протягом усього життя» змусила багато країн-членів переглянути професійні кваліфікації і назви спеціальностей, щоб мати єдину платформу автоматичного визнання відповідних професій, а також провести міжнародне дослідження на європейському рівні про соціальну освіту в Європі, оскільки знання про неї були дефіцитними і фрагментарними.

Порівняльний аналіз показав, що при перекладі на різні мови починається плутанина навіть на рівні понять «соціальна робота», «соціальна освіта», «соціальна педагогіка». Ще більша плутанина відбувається при перекладі соціономічних професій. Фактично проблема полягає у відсутності професії соціального педагога та професії соціальної освіти у Великобританії, хоча такі професії виникли у більшості країн-членів Євросоюзу. Дослідження виявило, що при позначенні соціономічних професій використовується широкий спектр термінів, в яких професія перекладається дослівно або плутається: «молоді робітники», «працівники інтернатних установ», «працівники денного догляду», «працівники з правопорушниками», «ігрові та професійні терапевти», «церковна робота», «діяльність з розвитку громади», «працівники громад», «працівники сім'ї» або «лікувальна освіта» (CGCEES, 2011, с. 14).

Щоб краще зрозуміти реальність професійної практики, автор умовно поділив соціономічні професії на 3 рівні: 1 – соціальний працівник (соціальна робота в широкому значенні), 2 – соціальний педагог як універсальний спеціаліст (регульована професія та визнана професійна категорія), 3 – спеціалізована професія в галузі соціальної освіти. Найбільше європейських країн (18) знаходяться на 2 рівні – це Іспанія, Словаччина, Фінляндія, Італія, Литва, Німеччина, Австрія, Бельгія, Данія, Естонія, Франція, Ірландія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Румунія, Швейцарія, Ісландія; на 1 – 8 країн: Болгарія, Кіпр, Угорщина, Латвія, Мальта, Велика Британія, Швеція, Греція; і на 3 рівні – 4 країни: Словенія, Норвегія, Польща та Чехія (CGCEES, 2011, с. 20–25).

Висновки

Як бачимо, більшість країн Європи розрізняє професії «соціальний працівник»

і «соціальний педагог», а соціальну і соціально-педагогічну роботу у сфері соціальної діяльності не розділяють, а вважають взаємозалежними, оскільки чимало аспектів у цих діяльностях взаємопереплітаються. І навіть Великобританія, яка в останні роки прослідковує певні відмінності у названих видах діяльності, стоїть на позиції нероздільності і непорушення цілісності та ефективності обох видів робіт, оскільки будь-яке розділення функцій ослаблює професіоналів і служби, в яких вони працюють. Тому майбутнє професійної діяльності у соціальній сфері в країні визначають фразою «Працюємо разом». Це означає не тільки об'єднання і діяльність різних професіоналів, а й здатність працювати за межами професійних меж і навчальних дисциплін (Пальчевський С., 2005, с. 258).

Україна, яка обґрунтувала необхідність та одночасно «узаконила» професії соціального педагога і соціального працівника майже через 100 років порівняно із США та країнами Європи (1990, 1991), яка намагається інтегруватися в європейський освітній простір, на наш погляд, теж повинна враховувати і використовувати, навіть той невеликий національний досвід (27 років) у сфері соціальної і соціально-педагогічної роботи. Маючи спільний початок історії, ці дві професії дуже швидко знайшли свій окремий шлях розвитку. Соціальна педагогіка була впроваджена як спеціальність у галузі «Педагогічна освіта» і навчальна дисципліна у вищих навчальних закладах, соціальний педагог отримав статус педагогічного працівника. Соціальна робота як спеціальність довго «шукала» свою галузь знань, спочатку «Соціологія», пізніше «Соціальне забезпечення», як навчальна дисципліна і наука тільки почала оформлятися, разом з появою однойменної професії, як професія, реалізувалася задовго до отримання свого офіційного статусу в системі соціального забезпечення і соціальної допомоги. Після виходу Постанови Кабінету Міністрів України № 266 від 29 квітня 2015 р. «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», згідно з якою напрям підготовки і спеціальність «Соціальна педагогіка» поглинається спеціальністю 231 Соціальна робота і відноситься до непедагогічної галузі 23 Соціальна робота, професійна і навчальна картина змінилася. Сьогодні наразі відбувається фактичне знищення професії «соціальний педагог», яка за всі роки підготовки спеціалістів різного рівня (бакалавр, спеціаліст, магістр, кандидат наук, доктор наук) у вишах України, закріпила свій статус. Сподіваємося, що реформування вищої освіти в Україні, зміни в переліку галузей знань, напрямів підготовки і спеціальностей не завдають тим позитивним змінам, що відбулися у підготовці фахівців соціальної сфери і не знищать систему соціально-педагогічної роботи, яка створювалася провідними українськими науковцями поряд із звичайними фахівцями-практиками упродовж останніх 27 років. Саме ці аспекти стануть предметом наших подальших наукових розвідок.

Література

Бугрова, И. И. и др. (1994). Основы социально-экономических знаний (социология). Минск: ВУЗ-ЮНИТИ.

Буркова, Л. В. (2010). Визначення класу соціономічних професій. *Практична психологія та соціальна робота*, (7), 68–73.

Бусел, В. Т. (уклад. і голов. ред.) (2001). Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун».

- Городяненко, В. Г. (2008). Соціологічна енциклопедія. Київ: Академвидав.
- Давыдов, Ю. Н. (ред.) (1990). Современная западная социология: словарь. Москва: Политиздат.
- Елсуков, А. И., Шульга, К. В. (сост.) (1991). Социологический словарь. Минск: Университетское.
- Капська, А. Й. (ред.) (2003). Соціальна педагогіка. Київ: Центр навчальної літератури.
- Климов, Е. А. (2004). Психология профессионального самоопределения. Москва: Издательский центр «Академия».
- Корнюшина, Р. В. (2004). Зарубежный опыт социальной работы. Владивосток: Изд-во Дальневосточного ун-та.
- Кубицький, С. О. (2015). Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах. Київ: ПП Лисенко М. М.
- Курбатов, В. И. (1999). Социальная работа. Ростов-на-Дону: «Феникс».
- Мельничук, О. С. (ред.) (1974). Словник іншомовних слів. Київ: Гол. редакція укр. рад. енциклоп. Академ. наук Укр. РСР.
- Осипов, Г. В. (отв. ред.) (1990). Социология: словарь-справочник, (Т. 1. Социальная структура и социальные прогрессы). Москва: Наука.
- Пальчевський, С. С. (2005). Соціальна педагогіка. Київ: Кондор.
- Попович, Г. (2000). Соціальна робота в Україні та за рубежом. Ужгород: Гражда.
- Пустовіт, Л. О. та ін. (уклад.) (2000). Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень. Київ: «Довіра».
- Хадисова, К. В. (2017). Сравнительный анализ зарубежных и отечественных моделей социальной работы в современном мире. Москва: РУСАЙНС.
- Шанин, Т. (1997). Социальная работа как культурный феномен современности. *Взаимосвязь социальной работы и социальной политики*, (с. 18–43). Москва: Аспект Пресс.
- АІЕІ – International Association of Social Educators (2017). Wikipedia: The Free Encyclopedia. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/AIEJI_%E2%80%93_International_Association_of_Social_Educators
- CGCEES (2011). The profession of Social Education in Europe. Comparative survey. Retrieved from: <http://aieji.net/wp-content/uploads/2010/11/The-Profession-of-Social-Education.pdf>
- Davis, A. (2008). Celebrating 100 Years of Social Work. University of Birmingham. Retrieved from: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/IASS/100-years-of-social-work.pdf>
- Day, P.J. (2003). A New History of Social Welfare. Boston, etc.: Pearson Education.
- Kalaur, S. (2016). The system of professional training of future specialists in social sphere to conflict resolution. *Social work and education*, 3(2), 50-55.
- Moreno, J. L. (1951). Sociometry, Experimental Method and the Science of Society: An Approach to a New Political Orientation. Beacon: Beacon House.
- Steyaert, J. (2013). 1884 Arnold Toynbee. University Settlement. Retrieved from: https://www.historyofsocialwork.org/eng/details.php?cps=4&canon_id=136
- Williams, L. D., Crayton, B., Agha, A. E. (2014). Baccalaureate Social Workers. Retrieved from: <http://socialwork.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-27>

THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF SOCIONOMIC PROFESSIONS IN THE INTERNATIONAL EDUCATIONAL SPACE

Valentyna Berezan, Ph.D., Associate professor, Department of Special Education and Social Work, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine
vkowrizhka17@gmail.com

Abstract. Professional activity aimed at solving social problems of various social actors (people of different ages, different social groups, vulnerable groups of the population, etc.) does not lose its relevance in Ukrainian society. Currently, there is a deficit in highly skilled social workers who could professionally carry out social and socio-pedagogical activities. This is explained by the fact that the professional training of specialists in sociological specialties (social pedagogue and social worker) in our country has a rather short history, and some areas of activity are not sufficiently clear.

The purpose of the study is theoretical and empirical analysis of the causes of the emergence of vocational training of social workers and social educators in foreign countries and their contemporary development.

The author reveals different approaches to the interpretation of the definition of “socioeconomic professions” and explains why it is the profession of social worker and social teacher that he considers sociological. The methodology of the research is based on the principles of a competent approach to the concept of vocational training of social workers and social pedagogues, the disclosure of functional interrelationships “society and personality”, “society and professional”, “society and civilization”.

The article calls the reasons for the emergence of a profession in the field of social work and social education (social pedagogy), highlights the events and dates with which foreign and domestic scholars associate the emergence and emergence of new professions, “social worker” and “social educator / pedagogue”. The author shows why there is a confusion even at the level of the concepts of “social work”, “social education”, “social pedagogy”, gives examples of the designation of socioeconomic professions in European countries.

Key words: socioeconomic professions, history of professional training of social worker and social pedagogue / social educator, foreign training experience.

References

Bugrova, I. I., and others (1994). Fundamentals of socio-economic knowledge (socioeconomics). Minsk: VUZ-UNITY. [In Russian].

Burkova, L. V. (2010). Definition of a class of socioeconomic trades. Practical Psychology and Social Work, (7), 68–73. [In Ukrainian].

Bousel, V. T. (compiler and chief ed.) (2001). Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language. Kyiv; Irpin: VTF “Perun”. [In Ukrainian].

Horodjanenko, V. G. (2008). Sociological Encyclopedia. Kyiv: Akademydav. [In Ukrainian].

Davydov, Yu. N. (ed.) (1990). Modern Western sociology: a dictionary. Moscow:

Politizdat. [In Russian].

Yelsukov, A. I., Shulga, K. V. (comp.) (1991). Sociological dictionary. Minsk: University. [In Russian].

Kapska, A. Y. (ed.) (2003). Social pedagogy. Kyiv: Center of Educational Literature. [In Ukrainian].

Klimov, E. A. (2004). Psychology of Professional Self-Determination. Moscow: Publishing Center "Academy". [In Russian].

Kornyushina, R. V. (2004). Foreign experience of social work. Vladivostok: Publishing house of the Far Eastern University. [In Russian].

Kubytsky, S. O. (2015). Technologies of social and pedagogical work in foreign countries. Kyiv: PE Lysenko M. M. [In Ukrainian].

Kurbatov, V. I. (1999). Social work. Rostov-on-Don: "Phoenix". [In Russian].

Melnychuk, O. S. (ed.) (1974). Dictionary of foreign words. Kyiv: Main edition of the Ukrainian Soviet Encyclopedia. Academy Sciences of Ukr. SSR. [In Ukrainian].

Osipov, G. V. (chief ed.) (1990). Sociology: a dictionary-reference book, (V. 1. Social structure and social progress). Moscow: Science. [In Russian].

Palchevsky, S. S. (2005). Social pedagogy. Kiev: Condor. [In Ukrainian].

Popovych, G. (2000). Social work in Ukraine and abroad. Uzhhorod: Hrazhda. [In Ukrainian].

Pustovit, L. O. and others (compilers). (2000). Dictionary of foreign words: 23,000 words and terminological phrases. Kyiv: "Dovira". [In Ukrainian].

Khadisova, K. V. (2017). Comparative analysis of foreign and domestic models of social work in the modern world. Moscow: RUSAYNS. [In Russian].

Shanin, T. (1997). Social work as a cultural phenomenon of modernity. The relationship between social work and social policy, (pp. 18–43). Moscow: Aspect Press. [In Russian].

AIEJI – International Association of Social Educators (2017). Wikipedia: The Free Encyclopedia. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/AIEJI_%E2%80%93_International_Association_of_Social_Educators

CGCEES (2011). The profession of Social Education in Europe. Comparative survey. Retrieved from: <http://aieji.net/wp-content/uploads/2010/11/The-Profession-of-Social-Education.pdf>

Davis, A. (2008). Celebrating 100 Years of Social Work. University of Birmingham. Retrieved from: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/IASS/100-years-of-social-work.pdf>

Kalaur, S. (2016). The system of professional training of future specialists in social sphere to conflict resolution. *Social work and education*, 3(2), 50-55.

Moreno, J. L. (1951). Sociometry, Experimental Method and the Science of Society: An Approach to a New Political Orientation. Beacon: Beacon House.

Steyaert, J. (2013). 1884 Arnold Toynbee. University Settlement. Retrieved from: https://www.historyofsocialwork.org/eng/details.php?cps=4&canon_id=136

Williams, L. D., Crayton, B., Agha, A. E. (2014). Baccalaureate Social Workers. Retrieved from: <http://socialwork.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-27>.